

K R O N I K A

Bohemistyka w Opolu. Część 1: lata 1981–2000

Bohemian Studies in Opole. Part 1 – 1981–2000

MIECZYSLAW BALOWSKI

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5301-9819>

e-mail: balowski@amu.edu.pl

1. Początki bohemistyki w Opolu

Badania bohemistyczne, które przyczyniły się do powołania samodzielnej jednostki organizacyjnej, skupiającej pracowników zajmujących się językiem i literaturą czeską, prowadzone były w Opolu już dużo wcześniej¹ przed utworzeniem Katedry Sławistyki. Bliskość genetyczna i paralelizm w ewolucji większości języków słowiańskich zdecydował o tym, że pierwsze formy instytucjonalne przybrała bohemistyka w Opolu w ramach Katedry Języka Polskiego, gdzie w latach sześćdzie-

¹ Por. F. Bizoń, *Słowiańskie pochodzenie nazw miejscowych Ziemi Kłodzkiej*, „Rocznik Ziemi Kłodzkiej” IV–V, 1959–1960, s. 233–263; tenże, *Łużyckie dzisiaj*, „Kwartalnik Opolski” 1972, z. 2, s. 84–96. Por. też prace onomastyczne prof. H. Borka: *Baza semantyczna zachodniosłowiańskich nazw miejscowych z formantem -ún-*, Wrocław 1966, s. 273–278; czy: *Zachodniosłowiańskie nazwy toponimiczne z formantem -ún-*, Wrocław 1968.

Bohemistyka, 2025 (1) © The Author(s). Published by: Adam Mickiewicz University in Poznań, Open Access article, distributed under the terms of the CC Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International licence (BY-NC-ND, <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

siątych powołano Zakład Językoznawstwa Słowiańskiego, kierowany przez Antoniego Furdalę. W badaniach tego Zakładu uczestniczyli także pracownicy zakładów polonistycznych². Po kilku latach na skutek odejścia prof. A. Furdalę na Uniwersytet Wrocławski oraz restrukturyzacji jednostek organizacyjnych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu Zakład ten zamknięto.

Początek lat osiemdziesiątych przyniósł w Opolu ponowne zainteresowanie badaniami językoznawczo-zachodniosłowiańskimi. Wznowiono wówczas (w 1981 r.) w ramach Instytutu Filologii Polskiej, kierowanego przez prof. D. Simonides (a następnie przez prof. M. Kaczmarka), Zakład Językoznawstwa Słowiańskiego, w którego skład weszli prof. A. Furdal i mgr Mieczysław Balowski. W badania slawistyczne włączali się wówczas także literaturoznawcy z innych zakładów Instytutu Filologii Polskiej³.

1 października 1991 r. na wniosek prof. dra hab. Antoniego Furdalę przekształcono Zakład Językoznawstwa Słowiańskiego w Katedrę Slawistyki i włączono w jej obręb literaturoznawców: mgr Annę Kołaczkowską, mgr Marzenę Zabierzewską-Kucharską i mgra Janusza Kubinkę, a w latach następnych mgr Annę Car, mgr Joannę Maksym-Banczew i mgr Jacka Illga.

W chwili obecnej warunki personalne wraz z zapleczem naukowo-bibliotecznym i lokalowym pozwalają na powołanie Katedry Slawistyki realizującej w ramach Instytutu Filologii Polskiej własny program naukowy i dydaktyczny

² Por. następujące prace: F. Pluta, *Zwroty tautologiczne w języku polskim na tle słowiańskim*, „Prace Filologiczne” XXV, 1974, s. 437–440; L. Pośpiechowa, *Kontakty Macieja Szukiewicza z pisarzami czeskimi (Z polsko-czeskiej współpracy kulturalnej)*, „Kwartalnik Opolski” 1977, z. 1, s. 51–67; A. Kołaczkowska, *Przestrzeń artystyczna i czas w dramatach J. Barda-Ivana »Dvaja« i »Matka«*. W: *Dramat i teatr narodów słowiańskich*, Wrocław 1979, s. 67–75; D. Simonides, *Skarb w garncu. Humor ludowy Słowian Zachodnich*, Opole 1979; S. Sochacka, *Działalność slawistyczna Wł. Nehringa na tle epoki*, Opole 1980.

³ Por. prace pracowników Katedry Romantyzmu: L. Pośpiechowa, *Z polsko-czeskich kontaktów literackich. Literatura polska na łamach „Moderní revue”*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Filologia Polska” XXVI, 1988, L. Pośpiechowa, *Z polsko-czeskich kontaktów literackich. Listy J. U. Niemcewicza do J. Dobrovskiego*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Filologia Polska” XXVII, 1989, L. Pośpiechowa, *Czeskie zainteresowania J. I. Kraszewskiego*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Filologia Polska” XXVII, 1990, s. 3–12; L. Pośpiechowa, *Polonica na łamach „Slovanského přehledu” w latach 1898–1914*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Filologia Polska” XXX, 1991, s. 85–99; L. Pośpiechowa, *Stanisław Przybyszewski a Cześć*, „Slovanské studie. Studia slavica”, Ostrava 1993, s. 105–110; W. Olkusz, *Echa warszawskiego sukcesu »Jana Husa przed sądem w Konstancji« Václava Brožíka w literaturze polskiej. Przyczynę do dziejów polsko-czeskiej wzajemności w dobie pozytywizmu*, „Slovanské studie. Studia slavica”, Ostrava 1993, s. 125–134; a także Katedry Folklorystyki: D. Simonides, *Folklor jako kryterium tożsamości narodowej wśród Słowian Zachodnich w I połowie XX wieku*, „Z Polskich Studiów Slawistycznych. Literaturoznawstwo. Folklorystyka” 1988, s. 475–483.

– pisał we wniosku o powołanie Katedry Slawistyki ówczesny kierownik Zakładu Językoznawstwa Słowiańskiego.

Profil Katedry skupiał się wokół badań języków, literatur i kultur narodów zachodniosłowiańskich, zwłaszcza czeskiego, co doprowadziło do powołania kierunku z przedmiotami bohemistycznymi. W powyżej cytowanym piśmie czytamy:

W wyniku prac organizacyjnych podjętych w roku 1985 i kontynuowanych w latach następnych powstała z dniem 1 października 1990 na kierunku filologia polska specjalność filologia polska ze słowiańską o nastawieniu bohemistycznym.

Uruchomienie nauczania w zakresie języka i literatury czeskiej było możliwe dzięki zwiększającej się kadrze bohemistycznej. W 1989 roku bowiem zatrudniono prof. dr. hab. Jiřego Damborskiego, który pracował na pełnym etacie w Opolu w latach 1989–1999, a „okresowo” (na semestr letni) również językoznawczynię z Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu, dr Ivanę Dobrotovą. Natomiast literaturę czeską wykładali pracownicy Uniwersytetu Ostrawskiego (prof. PhDr. Jiří Svoboda, CSc. i prof. PhDr. Svatava Urbanová, CSc.) oraz Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu (prof. PhDr. Jan Petrů, CSc.), którzy prowadzili semestralne kursy literatury czeskiej.

Dbano także o to, aby zajęcia praktyczne z języka czeskiego prowadzili *native speakerzy*. Na początku był to kurs języka czeskiego prowadzony przez lektorów Zdenkę Dydovičovou-Misiak (1986–1987) i Helenę Jelec (1988–1989), a później już w ramach kierunku filologia polska i filologia słowiańska przez Aleša Bartuska (1990–1993), Vladimíra Bidlasa (1993–1997), Svatopluka Pastyřika (1997–1998) i Ladislava Binara (1998–2001).

W związku z odejściem prof. Antoniego Furdalę na Uniwersytet Wrocławski od 1 października 1994 r. kierownictwo Katedry przejął prof. dr hab. Władysław Lubaś. Wówczas Katedrę zasilili językoznawczynie mgr Grażyna Balowska.

W tym czasie odbyły się także pierwsze promocje doktorskie. Pierwszą z nich była obrona pracy doktorskiej Mieczysława Balowskiego pt. *Struktura lingwistyczna aforyzmów czeskich i polskich*, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. A. Furdalę (obrona 8.02.1990 r.). Trzy lata później Anna Rutka obroniła pracę doktorską pt. *Struktura formalna i semantyczna zdań złożonych ze spójnikiem »aby«, »by«, »żeby« w języku polskim i czeskim*, napisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Henryka Wróbla (obrona 5.05.1993 r.).

2. Badania naukowe

Pierwsze badania naukowe skupiały się wokół trzech problemów:

- a) **Podstawy klasyfikacji socjalno-kulturowej języków słowiańskich** (w latach 1981–1988) – był to program resortowy, który został dwa lata później przeformułowany jako „Teoretyczne problemy klasyfikacji języków i ich odmian; Język,

literatura i kultura Słowian. Ich rozwój i wzajemne związki”, w ramach którego opracowano i wydrukowano kilka prac o charakterze ogólnoteoretycznym (por. Furdal, 1981, 1983, 1986b, 1988⁴);

- b) **Teoretyczne podstawy aforystyki** (w latach 1982–1989) – jego celem było oddzielenie aforyzmów od innych tzw. „małych form literackich”, toteż w niedługim czasie zorganizowano konferencję, poświęconą aforystyce (18.11.1988 r.), jej materiały ukazały się w miesięczniku „Opole”. Ponadto efekty badań opublikowano w czasopiśmie naukowych (por. Balowski, 1991b, 1991c, 1992c, 1992e, 1993a; Furdal, 1982a); problem ten był kontynuowany również później (por. Balowski, 1995a, 1995b, 1997f, 1999b, 1999c, 1999d);
- c) **Wzajemne stosunki języków i literatur zachodniosłowiańskich i ich tło innowacyjne** (w latach 1986–1994) – badania dotyczyły zarówno ujęć konfrontatywnych, jak też mononarodowych (czeskich czy słowackich), ich efektem były artykuły naukowe o dużej rozpiętości tematycznej. Wszystkie artykuły opublikowano w czasopiśmie naukowych i monografiach zbiorowych (por. Balowski, 1989, 1991a, 1992b, 1993b, 1993d, 1994a, 1994b, 1996a, 1997e; Damborský, 1994, 1997b, 1998; Furdal, 1982b, 1986a, 1992; Kołaczkowska, 1994; Zabierzeńska-Kucharska, 1993, 1994).

W latach późniejszych krąg badań naukowych został znacznie rozszerzony. Niektóre badania były prowadzone systematycznie, inne okresowo. Były to badania związane z rozwojem naukowym poszczególnych pracowników. Do pierwszych należy zaliczyć:

- a) **Sytuacja języków zachodnio- i południowosłowiańskich** (w latach 1982–1994) – w ramach tego problemu wskazywano na obecną sytuację językową w Czechosłowacji, system gramatyczny języka czeskiego, a także na metodę badań kontaktów językowych (por. Balowska, 1988; Balowski, 1988, 1991c, 1994c, 1997c; Damborský, 1993, 1999a, 1999b, 1999c; Furdal, 1992a, 1992b);
- b) **Języki słowiańskie w okresie transformacji ustrojowych** (w latach 1991–1998) – we wskazanym okresie opracowanie tematu polegało na gromadzeniu materiałów ze wszystkich języków słowiańskich. W roku 1999 zgromadzono materiały (i literaturę) dotyczącą prawnego położenia języków słowiańskich w nowych konstytucjach i ustawach o językach narodowych i językach mniejszości narodowych, zwłaszcza językach słowiańskich małych grup etnicznych i narodowości znajdujących się na statusie mniejszości w państwach wielonarodowych. Szczególną uwagę poświęcono położeniu prawnemu języków narodów zamieszkujących byłą Jugosławię i były Związek Radziecki, a także zmianom w

⁴ W zestawieniu ujęto tylko te prace bohemistyczne (lub dotyczące języka czeskiego w konfrontacji z innymi językami słowiańskimi), które autorzy wskazali jako wykonane w ramach danego projektu badawczego (badań statutowych i własnych Katedry).

położeniu języka czeskiego i słowackiego po rozpadzie Czechosłowacji. Sporo uwagi poświęcono też wypracowaniu metodologicznych zasad opisu nowej sytuacji języków słowiańskich, zwłaszcza relacji między opisem tradycyjnym (diachroniczno-systemowym) a synchronicznym (sociojolingwistycznym). Opracowano system opisu sociojolingwistycznego (por. Balowski, 1993c; Furdal, 1994; Lubaś, 1997, 1998⁵).

W drugiej grupie analizowane były następujące problemy badawcze:

- a) **Język polskiej i czeskiej prasy po 1989 roku** (w latach 1994–2000) – przeprowadzono analizę funkcji perswazyjnej w komentarzach prasy codziennej, a także zanalizowano opozycję „swój – obcy” (por. Balowski, 1998a, 1998b, 1999); w roku 1999 opracowano problem genologii gatunków prasowych, wskazując na słabą świadomość gatunkową dziennikarzy, ale także i odbiorców; omówiono cechy gatunkowe, uznane przez normatywistów, którymi są prawie wyłącznie dydaktycy dziennikarstwa, jako konstytutywne, opisano także metodologię i narzędzia badawcze przydatne do tego typu analiz. Zwrócono też uwagę na konieczność nowego opisu z pominięciem tradycji teoretyczno-literackiej, ciężącej na genologii mass mediów (por. Balowski, 2000c);
- b) **Studia nad językiem Krzysztofa Kamila Baczyńskiego i Jiřego Ortena oraz recepcją ich dzieł w Czechach i w Polsce** (w latach 1992–2000) – celem tego badania było wskazanie recepcji we współczesnej literaturze czeskiej utworów K. K. Baczyńskiego i we współczesnej literaturze polskiej Jiřego Ortena, a także analiza ich dzieł; efektami są prace polonistyczne⁶ i sławistyczne (por. Balowski, 1992e, 1994b, 1996a, 2000b);
- c) **Próby Ondry Łysohorskiego utworzenia „laskiego języka literackiego”, tworzenie się literackiego mikrojęzyka laskiego** (w latach 1995–2001) – opisano system fleksyjny mikrojęzyka laskiego i wykazano jako podstawę-bazę – dialekt górnoostrawski (por. Balowska, 1999). Ponadto w 1999 roku opracowano semantykę słownictwa poezji O. Łysohorskiego. Klasyfikacji słownictwa dokonano na podstawie listy frekwencyjnej, a także dominant tematycznych. Następnie opisano

⁵ W ramach tego grantu wiele artykułów ogólnoteoretycznych powstała w oparciu o materiał języków południowosłowiańskich, np. artykuły prof. Władysława Lubasia: *Europejski językowy globalizm i etnonacjonalny separatyzm, Nowe tendencje w europejskiej kulturze, Podłoże polskiej i serbskiej wariacji normy, Kategorie gramatyczne w systemie onomastycznym, Polityczne uwarunkowania nowej sytuacji języków słowiańskich, Kłopoty z wzajemnym przekładem semileksmów w językach południowosłowiańskich i w polskim itd.*

⁶ Por. prace M. Balowskiego: *Słownictwo poezji, dramatu i prozy K.K. Baczyńskiego w świetle badań statystyczno-językowych*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Językoznawstwo” IX, 1984, s. 23–45; *Analiza językowa wybranych pól semantycznych poezji, prozy i dramatu K.K. Baczyńskiego*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Filologia Polska” XXIV, 1985, s. 149–158 oraz *Funkcje nazw własnych w utworach K.K. Baczyńskiego*, [w:] *Nazwy własne a wyrazy pospolite w języku i w tekście*, Opole 1986, s. 35–45, a także inne.

wyrazy kluczowe i najważniejszą w twórczości Łysohorskiego dominantę. Uzupełniono także bibliografię przedmiotową twórczości O. Łysohorskiego, a także badań w zakresie semantyki języka poetyckiego w Czechach (por. Balowska, 1996a, 1997, 1999a, 2000a, 2000c);

- d) **Język osobniczy pisarzy czeskich i serbskich** (w latach 1995–1997) – przeprowadzono analizy dzieł Bohumila Hrabala (Baluch, 1997, 1999), *Arnošta Lustiga* (Zabierzeńska-Kucharska, 1996a, 1996b), Ondry Łysohorskiego (Balowska, 1996b, 1996c, 1999b, 2000b), Jiřego Orteny (Balowski, 1997b, 1997c, 1999a, 2000a);
- e) **Słowiańska terminologia lingwistyczna** (w latach 1991–1992) – temu problemowi była poświęcona konferencja zorganizowana wspólnie z Zakładem Stylistyki IFP *Systematyzacja pojęć w stylistyce słowiańskiej*, której efektem był tom materiałów pokonferencyjnych (por. też Balowski, 1992d). Jednak problem ten nie został dalej opisany w związku z tym, że brakowało współpracowników z innych krajów słowiańskich;
- f) **Wpływ języka czeskiego na gwarę śląską** (w latach 1997–1999) – celem było opisanie procesu tworzenia się interdialektów przejściowych na polsko-czeskim pograniczu, wskazano opozycję wyrazów w języku polskim i czeskim na materiale pochodzącym ze Śląska Cieszyńskiego (por. Damborský, 1997), a także problem interferencji występujący na terenie Zaolzia, który jest głównym czynnikiem tworzenia się kodów przejściowych (por. Balowski, 1997c).

W ramach badań naukowych, poświęconych sytuacji języków słowiańskich w okresie transformacji ustrojowych, postanowiono zgłosić do Komitetu Badań Naukowych grant pn. *Współczesne przemiany języków słowiańskich (1945–1995)*. Pomysł tego projektu badawczego zrodził się w 1992 r., a jego pomysłodawcami byli prof. Antoni Furdal, prof. Henryk Borek i prof. Stanisław Kochman, którzy przygotowali wniosek do Komitetu Badań Naukowych ze wskazaniem na konieczność opisanie zmian w językach słowiańskich w okresie ustroju socjalistycznego i tuż po jego zakończeniu.

Szczegółowym celem grantu były opis i wyjaśnienie zmian w poszczególnych językach słowiańskich i w ich funkcjonowaniu po II wojnie światowej (cel poznawczy) oraz stworzenie podstaw (racjonalnej) nowoczesnej polityki językowej (cel stosowany). Efektem programu miała być 14-tomowa seria monografii zatytułowana *Najnowsze dzieje języków słowiańskich (The Modern History of Slavic Languages)*. Kierownikiem grantu został prof. Stanisław Gajda (Uniwersytet Opolski), który współpracował z 12 zespołami narodowojęzycznymi, a sekretarzem ówczesny dr Mieczysław Balowski. Zespołem czeskim zaś kierował prof. dr hab. Jiří Kořenský z Instytutu Języka Czeskiego Akademii Nauk Republiki Czeskiej w Pradze. Do końca 1998 r. wydano 11 monografii narodowojęzycznych (*Język czeski* 1998, *Język słowacki* 1998, *Język łужиcki* 1998, *Język rosyjski* 1997, *Język ukraiński*

1998, *Język białoruski* 1998, *Język bułgarski* 1997, *Język macedoński* 1998, *Język serbski* 1998, *Język chorwacki* 1998, *Język słoweński* 1998).

Corocznie od roku 1992 we wrześniu spotykało się czterdziestu wykonawców ze wszystkich krajów: Czesi i Słowacy, Serbowie i Chorwaci, Bułgarzy i Macedończycy, Rosjanie, Białorusini i Ukraińcy, Słoweńcy, Serbołużyczanie oraz Polacy, by dyskutować o najnowszych zmianach w swoich językach – świadkowie i uczestnicy owych burzliwych przemian społeczno-językowych. Z niektórych spotkań ukazały się drukiem zbiorowe monografie (np. *Język słowiański wobec współczesnych przemian w Europie*, Opole 1993 oraz *Języki słowiańskie 1945–1995*, Opole 1995).

Ponadto problemy dotyczące przemian języków słowiańskich poruszano także na konferencjach poświęconych stylistyce słowiańskiej, efektem których były następujące monografie zbiorowe: *Wariancja w języku* (1991), *Synteza w stylistyce słowiańskiej* (1991), *Systematyzacja pojęć w stylistyce* (1992), *Stylistyczne konfrontacje* (1994), *Kształcenie porozumiewania się* (1995), *Styl a tekst* (1996), *Człowiek – dzieło – sacrum* (1998), *Słowo i czas* (1998).

3. Współpraca z zagranicą

W roku 1984 podpisano pierwsze umowy o współpracy naukowej i dydaktycznej z uniwersytetami w Ołomuńcu, Bratysławie i Ostrawie oraz z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Hradcu Králové. W ramach tej współpracy przyjechali z odczytem do Katedry Sławistyki: prof. Edvard Lotko z Uniwersytetu w Ołomuńcu z wykładem na temat: 1. *Sławistyka i polonistyka w Czechosłowacji*, 2. *Z dziejów polonistyki w Uniwersytecie Palackiego w Ołomuńcu*; doc. Dana Davidová z Uniwersytetu w Ostrawie z wykładem na temat: *Badania czeszczyzny śląskiej*, doc. Eva Mrhačová z Uniwersytetu w Ostrawie z wykładem na temat: *Bilingwizm a interferencja na terenach przygranicznych*.

Następnie współpracę poszerzono o dalsze ośrodki akademickie: w Nitrze i Banskiej Bystricy, z których doc. V. Patraš i dr V. Odaloš systematycznie przyjeżdżali na sławistyczne konferencje organizowane w Opolu.

W latach 1994–2001 współpracowano z następującymi ośrodkami bohemistycznymi: w Niemczech (prof. Steinke z Erlangen, prof. Gutschmidt z Lipska, prof. Berger z Tübingen), w Rosji (prof. Mokijenko), w Republice Czeskiej (prof. M. Čechová z Pragi, prof. A. Stich z Pragi, prof. M. Kvapil z Pragi, prof. Kořenský z CzAN, prof. J. Kraus z CzAN, prof. M. Krěmová z Brna, prof. J. Hubáček z Ostrawy, prof. E. Lotko z Ołomuńca, prof. D. Moldanová z Usti nad Łabą, doc. N. Kvitková z Pragi, doc. M. Sobotková z Ołomuńca, doc. O. Müllerová z CzAN, prof. J. Hubáček z Ostrawy) i wielu innych. Efektem tej współpracy były nie tylko wspólnie prowadzone badania

naukowe, ale także staże naukowe pracowników Katedry oraz pobyty studyjne studentów specjalności filologia słowiańska (o czym poniżej).

4. Dydaktyka

Wiosną 1990 r. odbyła się w Opolu (w Turawie) ministerialna narada z udziałem przedstawicieli strony polskiej i czeskosłowackiej, na której przedstawiono stan i perspektywy polonistyki w Czechosłowacji oraz bohemistyki i słowacystyki w Polsce. Wówczas też postanowiono o utworzeniu w Opolu specjalności filologia słowiańska (czeska lub słowacka) przy kierunku filologia polska. Pierwszy nabór rozpoczął się 2 lipca 1990 r. Przyjęto wówczas zgodnie z zatwierdzonym limitem przez Ministerstwo 15 osób. W kolejnych latach ten limit uwolniono, dlatego przyjęto w 1992 roku – 18 osób, w 1993 roku – 20 osób, w 1994 roku – 20 osób, 1995 – 15 osób, 1996 – 15 osób, 1997 – 15 osób, 1998 – 15 osób, 1999 – 16 osób, w 2000 roku – 18 osób.

Większość zajęć dydaktycznych stanowiły przedmioty polonistyczne, które uzupełniały przedmioty slawistyczne. Do przedmiotów specjalności czeskiej należy zaliczyć: język starocerkiewnosłowiański z gramatyką porównawczą (30 godz. ćw.), wstęp do filologii słowiańskiej (15 godz. w.), podstawowe zagadnienia bohemistyki (15 godz. w.), wprowadzenie do literatury czeskiej (30 godz. ćw.), historia literatury czeskiej (60 godz. w. i 120 godz. ćw.), współczesna literatura czeska (30 godz. ćw.), gramatyka opisowa języka czeskiego (30 godz. w. i 60 godz. ćw.), gramatyka historyczna języka czeskiego (30 godz. w. i 60 godz. ćw.), elementy kultury czeskiej i słowackiej (60 godz. ćw.), lektorat języka czeskiego (540 godz. ćw.) i metodyka nauczania języków obcych (30 godz. ćw.).

W 1995 roku zmieniono siatkę specjalności filologia słowiańska, zmniejszając ilość zajęć i godzin wykładów oraz ćwiczeń na specjalności filologia słowiańska (w roku 1991 ogólna ilość godzin wykładów i ćwiczeń na kierunku filologia polska ze specjalnością filologia słowiańska wynosiła 3 060 godz., w tym zajęć specjalności słowiańskiej – 1 080 godz. = 35,3%; w roku 1995 – ogólna ilość zajęć wynosiła 2 685 godz., w tym specjalności słowiańskiej – 780 godz. = 29%). Uruchomiono także po raz pierwszy specjalizację serbską i chorwacką (początkowo nazywaną serbsko-chorwacką, później – serbsko-chorwacką). Do przedmiotów obowiązkowych specjalności czeskiej należały: Wstęp do filologii słowiańskiej (15 godz. w.), Literatura czeska (45 godz. w. i 90 godz. ćw.), Gramatyka opisowa języka czeskiego (60 godz. w. i 60 godz. ćw.), Lektorat języka czeskiego (240 godz. ćw.) i Warsztaty przekładowe (30 godz. w. i 240 godz. ćw.);

Od 1992 roku studenci specjalności filologia słowiańska wyjeżdżali na miesięczny staż do Ostrawy w ramach podpisanej umowy z Uniwersytetem Ostrawskim o wymianie studentów. Uczestniczyli oni w zajęciach prowadzonych na bohemistyce

ostrawskiej. Z wyjazdów tych skorzystali: Mirosław Pietrucha XI 1992, Witold Graca XI 1992, Anna Gruszka XII 1992, Aneta Bober XII 1992, Jolanta Bury I 1993, Dorota Kozieł I 1993, Joanna Olejniczak III 1993, Karol Olejniczak III 1993, Anna Majkrzak IV 1993, Ewa Mikułko IV 1993. Ponadto student Grzegorz Cebula otrzymał jednosemestralne stypendium Polsko-Czechosłowackiej Solidarności i wyjechał do Ołomuńca (semestr zimowy 1992/93). Natomiast od 1997 studenci specjalizacji czeskiej wyjeżdżali regularnie na semestralny pobyt na Uniwersytet Karola w Pradze (m.in. 1997 – 2 osoby, 1998 – 2 osoby, w 1999 – 2 osoby, 2000 – 2 osoby).

Coraz aktywniejszy udział studentów w wyjazdach do Republiki Czeskiej zaowocował dużym zainteresowaniem podjęcia prac magisterskich nie z zakresu polonistyki, ale właśnie z zakresu bohemistyki. Do nich należy zaliczyć prace:

- Przemysław Gajos, *Problematyka czeska w twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego na podstawie wybranych powieści historycznych*, promotor: doc. dr hab. L. Pośpiechowa, Opole 1989.
- Beata Siek, *Ogólny obraz tradycyjnej terminologii językoznawczej czeskiej i polskiej*, promotor: prof. dr hab. A. Furdal, Opole 1990.
- Justyna Lichwa, *Imiona używane w Czechach i w Polsce w latach 1958/1959–1981/1982 (Praga – Opole – Świdnica)*, promotor: prof. dr hab. A. Furdal, Opole 1990.
- Ilona Matuszek, *Symbol narodowej kultury czeskiej w polskich wydawnictwach encyklopedycznych*, promotor: prof. dr hab. A. Furdal, Opole 1990.
- Joanna Ferenc, *Analiza formalna i semantyczna tytułów obrazów malarstwa czeskiego*, promotor: prof. dr hab. A. Furdal, Opole 1990.
- Sławomir Byblik, *Recepcja twórczości Jarosława Haška w Polsce w latach 1929–1988*, promotor: doc. dr hab. L. Popiechowa, Opole 1990.
- Przemysław Tomiczak, *Wpływ języka polskiego na język czeskich autochtonów zamieszkujących okolice Kudowy-Zdroju*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, 1991.
- Magdalena Płoszaj, *Zapożyczenia w polskim i czeskim nazewnictwie dyscyplin sportowych i tworzonych od nich nomina agentis. Próba konfrontacji*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1992.
- Agnieszka Sobczyk, *Analiza semantyczna i formalna tytułów polskich utworów literackich tłumaczonych na język czeski*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1992.
- Joanna Maksym, *Zagadnienia interpretacyjne w powieści Milana Kundery »Życie jest gdzie indziej«*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1993.
- Mirosław Łuczkiwicz, *Imiona słowiańskie na tle porównawczym*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1993.
- Arkadiusz Wałowski, *Literatura czeska na łamach „Życia” Warszawskiego*, promotor: prof. dr hab. Z. Piasecki, Opole 1994.
- Karol Olejniczak, *Stosunki literackie polsko-czeskie na przełomie XIX i XX w. – wpływ Stanisława Przybyszewskiego na czeski modernizm*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.
- Jolanta Bury, *Recepcja twórczości Vladimira Holana w Polsce*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.

- Witold Graca, *Czas i przestrzeń w »Trylogii Nymburskiej« Bohumila Hrabala*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.
- Aneta Bober, *Recepcja literatury czeskiej w Polsce i polskiej w Czechach (na podstawie „Literatury na Świecie” i „Světové literatury”)*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.
- Dorota Kozieł, *Recepcja twórczości czeskiego powieściopisarza Milana Kundery w Polsce*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.
- Grzegorz Cebula, *Gwara jako tworzywo literackie w twórczości pisarzy zaolziańskich*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.
- Mirosław Pietrucha, *Recepcja twórczości Jana Zahradnička w Polsce*, promotor: prof. dr hab. J. Damborský, Opole 1995.
- Beata Szczepanik, *Współczesny dramat czeski na scenach polskich w latach 1945–1995*, promotor: prof. dr hab. P. Obrączka, Opole 1996.
- Beata Rogowicz, *»Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války« Jaroslava Haška – literacka ocena i polskie przekłady*, promotor: prof. dr hab. W. Lubaś, Opole 1996.
- Dorota Czuj, *Obraz Czecha i języka czeskiego w polskiej kulturze*, promotor: prof. dr hab. W. Lubaś, Opole 1996.
- Renata Gryglewicz, *Przekład »Žartu« w świetle sztuki kompozycji powieściowej Milana Kundery*, promotor: prof. dr hab. W. Lubaś, Opole 1996.
- Anetta Fiodorowicz, *Współczesne nazwiska polskie pochodzenia czeskiego*, promotor: prof. dr hab. W. Lubaś, Opole 1996.
- Anna Majkrzak, *Pokolenie „Nowej Fali” na tle czechosłowackiego kina lat 60.*, promotor: prof. dr hab. P. Kowalski, Opole 1996.
- Agnieszka Szymańska, *Literatura czeska w podręcznikach języka polskiego na tle recepcji literatury czeskiej w Polsce*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1997.
- Piotr Woźniak, *Elementy literackie w funkcji perswazyjnej w tekstach Václava Havla*, promotor: prof. dr hab. W. Lubaś, Opole 1997.
- Ilona Filipek, *Archetyp a sygnatura – czyli związki biografii poety z jego twórczością (»Rzecz o poezji« V. Hrabě)*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1997.
- Anna Agnieszka Dub, *Transpozycja nazw własnych na przykładzie powieści Milana Kundery »Žít je tam, kde chceš«*, promotor: prof. dr hab. W. Lubaś, Opole 1997.
- Dorota Kostorz, *Człowiek w świecie totalitaryzmu na podstawie prozy Ladislava Fuksa*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1998.
- Dariusz Bania, *Erotyzm w twórczości Waldemara Łysiaka i Milana Kundery*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1998.
- Anna Tuła, *Recepcja powieściopisarstwa Milana Kundery*, promotor: doc. dr hab. L. Pośpiechowa, Opole 1998.
- Marzena Wojtczyk-Leśnik, *Nazwy własne w przekładach Pana Tadeusza na język czeski Elišky Krásnohorské i Ericha Šojki*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1998.
- Piotr Puk, *Czeski underground lat 60 i 70 historia plastic people of the universe*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1998.

- Aleksandra Pająk, *Radość i krzyż. O poezji Jana Zahradnička*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1999.
- Katarzyna Chrobak, *Czeska literatura dziecięca, jej tradycja i współczesność*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1999.
- Małgorzata Walczak, *Pábitel v pražských hospodách. Paralele Hašek – Hrabal*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1999.
- Anna Zura, *O ludzką siłę silnych. Problematyka esejów, listów i przemówień Václava Havla*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1999.
- Małgorzata Janur, *Dwie twarze feminizmu w czeskiej literaturze lat dziewięćdziesiątych: Corola Biedermannová i Eva Hauserová*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1999.
- Joanna Krzysiak, *Male opowieści Jiřego Kratochvila. Postmodernizm jako klucz do odczytania jego prozy*, promotor: prof. dr hab. J. Baluch, Opole 1999.

5. Studencki ruch naukowy⁷

Koło Naukowe Sławistów powstało przy Instytucie Filologii Polskiej WSP w Opolu 23 października 1986 r. Jego celem było propagowanie idei słowiańszczyzny w Opolu, a także zainteresowanie studentów zagadnieniami bohemistycznymi. Pierwszą przewodniczącą była Helena Jaworek, ówczesna studentka III roku filologii polskiej, opiekunem zaś mgr Mieczysław Bałowski, ówczesny pracownik Zakładu Językoznawstwa Słowiańskiego IFP. W tym czasie nie było samodzielnego kierunku studiów (ani specjalności czy specjalizacji) zorientowanego na sławistykę zachodnią.

Zainteresowania studentów filologii polskiej problematyką słowianoznawczą wychodziły poza harmonogram ówczesnych studiów polonistycznych. Były one jednak tak żywe i tak odmienne od badań Koła Naukowego Polonistów i Koła Naukowego Językoznawców, że zaistniała konieczność powołania odrębnego koła naukowego, zorientowanego na zagadnienia sławistyki zachodniej, zwłaszcza czeskiej. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że nie było kierunku studiów, a tym samym zaplecza dydaktycznego, pierwsze prace studentów były skierowane na gromadzenie bibliografii językoznawstwa i literaturoznawstwa czeskiego oraz dydaktyki języka i literatury czeskiej. To zajęło członkom Koła prawie rok. Efektem zaś było stworzenie kanonów prac naukowych do badań języka i literatury naszych południowych sąsiadów. Dopiero w roku następnym (1987/1988) rozpoczęto prace badawcze nad: czeską homonią, współczesną literaturą czeską oraz rozwojem zachodniej grupy języków

⁷ Na temat studenckiego ruchu naukowego na WSP w Opolu i Uniwersytecie Opolskim por. również artykuł M. Bałowski, *Czy istnieje jeszcze studencki ruch naukowy?*, „Indeks” 1998/1999, nr 5, s. 21–22. Tekst ten został poprawiony i uzupełniony.

słowiańskich. W dalszym ciągu jednak nie rezygnowano z kompletowania wydawnictw slawistycznych, ukazujących się w Polsce. Rozpoczęto także prace nad katalogiem opolskich slawistów, znajdujących się w Bibliotece WSP, Wojewódzkiej Bibliotece Pedagogicznej oraz Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej.

Równolegle do tego członkowie Koła spotykali się z pracownikami naukowym z Polski (prof. A. Furdal, prof. J. Kornhauser, prof. J. Baluch, dr W. Gałązka, dr C. Juda) i z zagranicy (prof. E. Konstantinova, mgr J. Šularová, prof. M. Čechová), dzięki czemu nie tylko pogłębiali swoją wiedzę, ale także zapoznawali się z aktualnymi problemami językoznawstwa i literaturoznawstwa słowiańskiego.

W kolejnych latach (1988–1990) podczas comiesięcznych spotkań już sami studenci prezentowali niektóre zagadnienia naukowe. Dotyczyły one: założeń praskiej szkoły lingwistycznej, pochodzenia języków słowiańskich i ich rozwoju, struktury języka czeskiej propagandy, zjawiska homonimii w języku czeskim i polskim, współczesnej szkoły teoretyczno-literackiej w Czechach i na Słowacji oraz rozwoju wiersza czeskiego.

W pierwszym okresie pracy Koła pojawił się pomysł organizowania wspólnie z Kołem Naukowym Slawistów Uniwersytetu Jagiellońskiego seminariów slawistycznych, które miały na celu wspomóc nasz dopiero co powstający ośrodek slawistyczny. Odbywały się one w ośrodku dydaktycznym opolskiej WSP w Dąbrowie Niemodlińskiej. Uczestniczyli w nich także studenci z KNS Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Pierwsze seminarium odbyło się w dniach 21–24.05.1987 r. Wzięło w nim udział 30 osób i było poświęcone następującym zagadnieniom: współczesnej literaturze czeskiej, czeskiej literaturze emigracyjnej, czeskiej i słowackiej twórczości ludowej, recepcji literatury czeskiej w Polsce w XIX i XX w. oraz problemom leksykograficznym i leksykologicznym w dydaktyce języka czeskiego.

Drugie seminarium odbyło się w dniach 4–6.12.1987 r. Udział w nim wzięło 20 studentów. Było ono poświęcone literaturom słowiańskim, toteż omówiono wówczas również współczesną poezję czeską, serbską, chorwacką i macedońską. Przedstawiono także przekrój literatury bułgarskiej oraz wpływ motywów biblijnych na literaturę słowiańską.

Trzecie seminarium (20–25.05.1988 r.) poświęcono problematyce przekładu utworów literackich. Uczestniczyło w nim 25 osób. Omówiono na nim różne metody i rodzaje przekładów oraz sytuację prawną tłumacza, a także ograniczenia językowe w jego pracy. W drugiej części seminarium zaprezentowano problemy współczesnego krytyka literatury w Czechosłowacji, Bułgarii i Jugosławii oraz trzy referaty dotyczące literatury narodów Jugosławii (*Egzystencjalizm w literaturze serbskiej*, *Orientalizm literatury jugosłowiańskich*, *Drago Jancov – prozaik słoweński*).

Czwarte i ostatnie seminarium, które odbyło się w dniach 14–16.04.1989 r., dotyczyło – przede wszystkim – wpływu literatury polskiej na literaturę czeską w okresie romantyzmu (*Wpływ Mickiewicza na literaturę czeską*, *Język przekładów „Pana Tadeusza”*, *Polskie prace folklorystyczne a „zbieractwo” Čelakovskiego*). Przedstawiono także główne kierunki rozwoju literatury czeskiej, czeskie odrodzenie narodowe (*české národní obrození*) oraz prace lingwistyczne Josefa Jungmanna.

W roku 1990 MEN wyraziło zgodę na uruchomienie kierunku studiów filologia polska ze specjalnością filologia słowiańska (wtedy filologia czeska), toteż studenci mogli już poszerzać swoją wiedzę także na wykładach i ćwiczeniach kursowych. Wpłynęło to znacznie na podniesienie poziomu prac badawczych członków KNS. Poszerzyła się także tematyka badawcza członków Koła. W roku 1991 przewodniczącym Koła został Mirosław Pietrucha, student slawistyki, a po nim Katarzyna Stelmach, również studentka polskiej slawistyki.

Już w pierwszym roku członkowie KNS wzięli udział w Ogólnopolskiej Sesji Przekładowej Słowacystów i Bohemistów, która odbyła się w dniach 15–17.03.1991 r. w Szczyrku, zorganizowanej przez Koło Naukowe Slawistów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (nasze Koło reprezentowali: Katarzyna Nowak, Jolanta Bury i Witold Graca).

Przez cały okres działalności Koła jego członkowie również samodzielnie organizowali studenckie sesje naukowe. I Ogólnopolska Sesja Studenckich Kół Naukowych Slawistów pn. „Język, literatura i kultura Słowian Zachodnich i Południowych” odbyła się w dniach 28–29.04.1987 r. Wzięło w niej udział 45 studentów z UAM w Poznaniu, UJ w Krakowie, UŚ w Katowicach oraz WSP w Opolu. Wygłoszono referaty z zakresu literaturoznawstwa czeskiego, serbskiego i chorwackiego, językoznawstwa czeskiego oraz historii i kultury zachodniej Słowiańszczyzny. Z KNS w Opolu z referatami wystąpili: Helena Jaworek (*Składnia czeskich hasel propagandowych*) i Małgorzata Goszczyńska (*Recepcja twórczości S. Hrabala w Polsce*).

W II Ogólnopolskiej Sesji Studenckich Kół Naukowych Slawistów i Onomastów (25–26.04.1989 r.), zorganizowanej wspólnie z Kołem Naukowym Językoznawców, wygłoszono 40 referatów studentów z uniwersytetów: we Wrocławiu, Krakowie, Katowicach i Szczecinie oraz z WSP w Kielcach, Słupsku i Opolu. Z naszego KNS z referatami wystąpili: Ewa Wejrauch (*Kanon literatury słoweńskiej*), Joanna Ujma (*Kanon literatury łużyckiej*) i Beata Madecka (*Zakres funkcjonowania języka polskiego na Zaolziu*).

III Międzynarodowa Sesja Studenckich Naukowych Kół Slawistycznych pn. „Język, literatura i kultura Słowian Zachodnich i Południowych” odbyła się w dniach 24–25.04.1991 r. w Dąbrowie Niemodlińskiej, a wzięło w niej udział 36 osób z następujących polskich ośrodków akademickich: UMCS w Lublinie, UW w Wrocławiu, UAM w Poznaniu, UJ w Krakowie, UŚ w Sosnowcu, WSP w Opolu i WSP w Zielonej

Górze, a także z ośrodków czeskich: UP w Ołomuńcu i UK w Pradze. Tematyka referatów dotyczyła środków stylizacji w literaturze czeskiej, związków literatury z kulturą ludową na przykładzie bułgarskich pieśni ludowych i obrzędu kołędowania, problematyki translatoryki dzieła literackiego, przekładów Miłosza w Czechach, motywu drogi w literaturze, gwary jabłonkowskiej na tzw. Zaolziu, groteskowej wizji świata w literaturze czeskiej; część historyczna zaś: politycznego i społecznego tła odrodzenia w Bułgarii i Czechach, braci czeskich w Polsce oraz demonicznych postaci kobiecych w kulturze Słowian. KNS w Opolu reprezentowali: Grzegorz Cebula (*Droga Braci Czeskich do Polski*) i Witold Graca (*Paralele słowiańskie: M. Kundera i W. Gombrowicz*). Konferencję zakończył pokaz *Matki* J. Szaniawskiego w wykonaniu członków naszego Koła.

IV Międzynarodowa Sesja Studenckich Kół Naukowych Sławistów pn. „Język, literatura i kultura Słowian Zachodnich” odbyła się w dniach 21–22.05.1996 r. Udział w niej wzięło 29 osób z pięciu ośrodków uniwersyteckich, w tym z dwu zagranicznych (Uniwersytet w Ostrawie oraz Uniwersytet w Nitrze). Tematyka sesji dotyczyła translatoryki dzieł literackich, stereotypów narodowych w literaturze i języku, zagadnień współczesnego filmu i teatru, problemów dydaktyki z uwzględnieniem tematyki ludowej oraz ludowych form literackich. Z KNS w Opolu z referatami wystąpili: Beata Rogowicz (*Język przekładu powieści Osudy dobrého vojáka Švejka Jaroslava Haška*), Renata Gryglewicz (*Język przekładu powieści Žert Milana Kundery*), Dorota Czuj (*Stereotyp Czecha i języka czeskiego w kulturze polskiej*), Anna Majkrzak (*Czeskie kino lat sześćdziesiątych*) i Beata Szczepanik (*Współczesny dramat czeski na scenach polskich w latach 1945–1995*).

V Międzynarodową Konferencję Studenckich Kół Naukowych Sławistów i Folklorystów nasze Koło zorganizowało wspólnie z Kołem Naukowym Folklorystów. Odbyła się ona w dniach 28–30.04.1998 r. pod nazwą „Język, literatura i kultura ludowa Słowian Zachodnich i Południowych”. Wzięło w niej udział ponad 50 osób z 13 ośrodków w Polsce, Czechach i Słowacji.

W dniach 6–7 maja 1999 r. odbyła się VI Studencka Konferencja Naukowa pn. „Tradycja kulturowa Słowian zachodnich i południowych”. Jej organizatorami byli: Samorząd Studencki Uniwersytetu Opolskiego, Koło Naukowe Sławistów i Koło Naukowe Folklorystów Uniwersytetu Opolskiego. Była ona poświęcona badaniom stereotypów kulturowych. Uczestnicy rewidowali dotychczasowe spojrzenie na wydarzenia historyczne, szukali związków między tradycjami narodów. Wygłoszono 24 referaty uczestników z Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Ostrawskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Pałackiego w Ołomuńcu, Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Opolskiego.

Członkowie Koła brali również udział w konferencjach organizowanych przez inne ośrodki akademickie. W dniach 11–12.04.1997 r. Emilia Toch (*Polsko-czeska homonimia językowa*) i Piotr Woźniak (*Literackość i publicystyczność przemówień Václava Havla*) wygłosili swoje referaty podczas Międzynarodowej Konferencji Studenckiej w Ostrawie (Czechy) zatytułowanej *Polsko-české sousedství v průběhu staletí* (*Polsko-czeskie sąsiedztwo na przestrzeni wieków*), w której uczestniczyli także studenci z ośrodków akademickich w: Ołomuńcu, Ostrawie, Krakowie, Katowicach, Toruniu i Opolu. Ogółem wygłoszono 18 referatów, z których wybrano najlepszy. Był nim referat Emilii Toch.

Podobnie w dniach 16–17.11.1998 r. członkowie Koła wzięli udział w studenckiej konferencji naukowej pt. *Pierwsze osiągnięcia naukowe studentów polonistyki i sławistyki*, która odbyła się w Ostrawie (uczestniczyli w niej członkowie KNS z uniwersytetów w: Ostrawie, Ołomuńcu, Katowicach i Opolu). Nasze Koło reprezentowali: Aleksandra Pająk z referatem pt. *Elementy skamandryckie u Lieberta* i Katarzyna Chrobak z referatem pt. *Obraz Niemca w »Počátku« Andrzeja Szczypiorskiego*. Po wysłuchaniu wszystkich wystąpień wybrano najlepszy referat. I miejsce zajął student ostrawskiej polonistyki, II – Aleksandra Pająk, studentka V roku sławistyki Uniwersytetu Opolskiego. Również w następnych latach (16–17.11.1999 r., a także 4–5.04.2000 r.) studenci KNS wzięli udział w Studenckiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Uniwersytet Ostrawski.

Już w roku 1988 wydano pierwsze materiały referatów studenckich pn. „Język, literatura i kultura Słowian”, które stały się wzorem dla materiałów pokonferencyjnych wydanych następnie od 1997 roku jako seria „Prace Naukowe Studentów Uniwersytetu Opolskiego”. Trzeba by też wspomnieć o tomiku przekładów wierszy Jiřego Ortana pt. *Czytanka wiosna (Čítanka jaro)* w tłumaczeniu Vladimíra Petriláka, wydany przez KNS w 1991 roku jako efekt warsztatów przekładowych roku 1990. W roku 1999 ukazał się tomik *W świecie mediów*, wydany przez Samorząd Studencki Uniwersytetu Opolskiego, w którym swój udział mają również członkowie KNS.

W dniach 19–29.08.1998 r. Koło zorganizowało obóz naukowy połączony z kursem nauki języka czeskiego. Głównym problemem, któremu podporządkowano badania gwary miejskiej, była tzw. *obecná čeština* w codziennej komunikacji, zjawisko obce historii języka polskiego. W roku następnym (20–31.08.1999 r.) członkowie Koła wyjechali do Pragi na obóz naukowy tym razem poświęcony problemom literackim (recepcja literatury polskiej w Czechach oraz kultura literacka w Czechach).

Warto też zwrócić uwagę na trzy imprezy o charakterze popularyzatorskim, a mianowicie: wieczory czeskie (pierwsze już w roku 1986 r. i 1987 r.), na których prezentowano język i kulturę Moraw, żargon praski, zabytki Pragi oraz współczesną literaturę czeską, i jeden wieczór lwowski (8.04.1987 r.), podczas którego zapoznano

uczestników z dialektem lwowskim, problemem bilingwizmu na kresach wschodnich oraz wyświetlono slajdy zabytków Lwowa.

Ponadto zorganizowano w dniach 23–25.06.1996 r. projekcje filmów czeskich. Były to ekranizacje powieści Arnošta Lustiga: *Transport z ráje* (1962) reż. Z. Brynych, *Démanty noci* (1963) reż. J. Nemec, *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* (1965) reż. A. Moskalyk, *Dita Saxová* (1965) reż. A. Moskalyk i *Modrý den* (1944) reż. E. Sadková. W roku 1998 zorganizowano dwa przeglądy: Czeskie oskary oraz Współczesny film czeski. W 1999 roku zaś Przegląd Filmów Czeskich, Serbskich, Chorwackich i Macedońskich. Odbyły się także dwie imprezy z cyklu „Dni Słowiańskie w Opolu”: Dzień Czeski oraz Dzień Łużycki.

Natomiast w latach 1994–1996 r. mgr M. Zabierzewska-Kucharska i mgr V. Bidlas organizowali dwutygodniowe kursy nauki języka czeskiego w Pradze.

Bardzo atrakcyjną imprezą był organizowany od 1992 r. Slawistyczny Oplatek Wigilijny, spotkanie, podczas którego łamano się oplatkiem zgodnie ze zwyczajami słowiańskimi.

Opiekunami Koła Naukowego Slawistów byli: Mieczysław Balowski (1986–1990 i 1997–1999), Marzena Zabierzewska-Kucharska (1990–1997), Henryk Jaroszewicz i Zdravko Stamatovski (1999–2000). Natomiast jego przewodniczącymi zostali wybrani: Helena Jaworek (1986–1989), Witold Graca (1989–1991), Mirosław Pietrucha (1991–1993), Katarzyna Stelmach (1993–1994), Anna Majkrzak (1994–1996), Małgorzata Dobrowolska (1996–1998), Ewelina Gruszka (1998–1999), Anna Krakowczyk (1999–2000).

* * *

Początki bohemistyki w Opolu były dość trudne, ale zaangażowanie zarówno pracowników, jak i studentów wskazywało, że ta problematyka powinna zaistnieć w tym środowisku akademickim. I jak widać z powyższego opisu i zestawienia działania pierwszych opolskich bohemistów padły na urodzajny grunt. Nie tylko rozpoczęto badania bohemistyczne, ale także uruchomiono kierunek studiów z przedmiotami bohemistycznymi, co dało także początek rozszerzaniu zagadnień slawistycznych o inne kraje słowiańskie.

Literatura

- BALOWSKA, G. (1988). *Tendencje rozwojowe czeskiego języka potocznego*. W: *Język, literatura i kultura Słowian* (s. 6–12). Opole.
- BALOWSKA, G. (1996a). *Jazykový obraz ženy v díle Ďndry Lysohorského*. W: *Žena – Jazyk – Literatura. Sborník z mezinárodní konference* (s. 364–369). Ústí nad Labem.
- BALOWSKA, G. (1996b). *Kolokwializmy fonetické v vybraných utworch M.A. Šimáčka*. *Studia Slavica. Opolsko-Ostrawskie Studia Slawistyczne* 3, 5–13.

- BALOWSKA, G. (1996c). *Slovníctvo potocné v vybraných utworch M. A. Šimáčka*. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego, Językoznawstwo* 16, 5–12.
- BALOWSKA, G. (1997). *Językowy obraz kobiety i mężczyzny w twórczości Ďndry Lysohorského*. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Slawistyka* 2, 77–90.
- BALOWSKA, G. (1999a). *Jiné a stejné v jazyce Ďndry Lysohorského*. W: M. Čechová aD. Moldanová (eds.), *Jinakost, cizost v jazyce a v literatuře* (s. 285–292). Ústí nad Labem.
- BALOWSKA, G. (1999b). „Obecná čeština” w utworach M. A. Šimáčka. W: H. Mieczkowska i T. Z. Orłoś (red.), *Odrodzenie narodowe w Czechach i na Słowacji* (s. 259–266). Kraków.
- BALOWSKA, G. (2000a). *Formowanie się idei laskiego języka literackiego*. *Socjolingwistyka* 16, 8596.
- BALOWSKA, G. (2000b). *Język poezji ndry Lysohorského*. W: H. Wróbel (red.), *Studia z filologii słowiańskiej ofiarowane profesor Teresie Zofii Orłoś* (s. 2534). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- BALOWSKA, G. (2000c). *Mikrojęzyki literackie*. *Socjolingwistyka* 16, 4149.
- BALOWSKI, M. (1988). *Język, literatura i kultura Słowian zachodnich i południowych*. W: *Język, literatura i kultura Słowian. Materiały konferencji naukowej* (s. 3–5). Opole.
- BALOWSKI, M. (1989). *M. Szykowski – propagator kultury polskiej w Czechach*. W: *70 lat nauki w niepodległej Polsce. Materiały konferencji naukowej* (s. 3–9). Opole.
- BALOWSKI, M. (1991a). „Chcę być poetą całym sercem...”. W: J. Orten, *Czytanka wiosna* (s. 82–87). Opole.
- BALOWSKI, M. (1991b). *O spójności tekstu aforystycznego (na materiale utworów S. J. Leca, W. Brudzińskiego, G. Lauba i M. Růžicki)*. W: S. Gajda (red.), *Wariacja w języku* (s. 197–202). Opole.
- BALOWSKI, M. (1991c). *Współczesna stylistyka czeska*. W: S. Gajda (red.), *Synteza w stylistyce słowiańskiej* (s. 199–205). Opole.
- BALOWSKI, M. (1992a). *Doświadczenia wojenne a koncepcja życia i śmierci w utworach K.K. Baczyńskiego i J. Ortena*. *Z polskich studiów slawistycznych VIII*, 5–10. (Streszczenie: *Válečné zkušenosti a koncepce života a smrti v dílech K.K. Baczyńskiego a J. Ortena*. W: J. Doruľa (ed.), *XI. mezinárodní zjazd slavistov. Zborník resumé* (s. 566–567). Bratislava.
- BALOWSKI, M. (1992b). *Obraz II wojny światowej i okupacji w czeskiej poezji lat 1938–1946*. W: *Sprawozdania OTPN w Opolu 1991* (s. 5–14).
- BALOWSKI, M. (1992c). *Obraz świata w aforyzmach J.A. Komenského*. W: Z. Jasiński i F. Marek (red.), *J.A. Komenský – prekursor uniwersalizmu* (s. 87–96). Opole–Ołomuniec.
- BALOWSKI, M. (1992d). *Słowiańska terminologia stylistyczna w „Slovníku slovanské lingvistické terminologie”*. W: S. Gajda (red.), *Systematyzacja pojęć w stylistyce* (s. 69–76). Opole.
- BALOWSKI, M. (1992e). *Struktura językowa aforyzmów (na materiale polskim i czeskim)*. Opole.

- BALOWSKI, M. (1993a). *Aforismus jako literární žánr. Opera slavica. Slavistické přehledy* 3(3), 1–10.
- BALOWSKI, M. (1993b). *Czeskie pseudonimy literackie XX w. – motywacja i klasyfikacja*. W: M. Biolik (red.), *Onomastyka literacka* (s. 357–368). Olsztyn.
- BALOWSKI, M. (1993c). *Język czeskiej propagandy wyborczej przed i po aksamitnej rewolucji*. W: S. Gajda (red.), *Języki słowiańskie wobec współczesnych przemian w krajach Europy Środkowej i Wschodniej* (s. 127–135). Opole.
- BALOWSKI, M. (1993d). *Znaczenie gramatyczne i leksykalne przyimków w językach pokrewnych (na przykładzie języka polskiego i czeskiego)*. W: H. Komorowska (red.), *Polska w zjednoczonej Europie. Nauczanie języków obcych* (s. 49–58). Lublin.
- BALOWSKI, M. (1994a). *Język praskiego środowiska teatralnego. Język a kultura. Języki subkultur* 10, 183–194.
- BALOWSKI, M. (1994b). *O języku »Psalterza Królowej Małgorzaty« z chrestomatii F. L. Čelakovskiego. Práce z dějin slavistiky* 17, 45–62.
- BALOWSKI, M. (1994c). *Opis semantyczno-pragmatyczny polskich i czeskich czasowników modalnych. Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Slawistyka* 1, 5–13.
- BALOWSKI, M. (1994d). *Slovanské paralely: J. Orten a K. K. Baczyński*. W: *Česko-polské rozhovory* (s. 69–75). Ústí nad Labem.
- BALOWSKI, M. (1995a). *Cechy gatunkowe aforyzmu (na materiale polskim i czeskim). Něřáčňňč-ěl nňóájł* 1995(6–7), 185–195.
- BALOWSKI, M. (1995b). *Kontrast jako žánrový rys českých aforismů*. W: J. Jančáková, M. Komárek a O. Uličný (eds.), *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993* (s. 355–357). Praha.
- BALOWSKI, M. (1996a). *Myśl egzystencjalna w literaturze czeskiej okresu drugiej wojny światowej. Studia Slavica. Opolsko-Ostrawskie Studia Slawistyczne* 3, 127–137.
- BALOWSKI, M. (1996b). *Postaci kobiece w poezji J. Ortena i K. K. Baczyńskiego*. W: D. Moldanová (ed.), *Žena–Jazyk–Literatura* (s. 225–231). Ústí nad Labem.
- BALOWSKI, M. (1997a). *Formuły powitalne i pożegnalne w języku czeskim. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Slawistyka* 2, 31–40.
- BALOWSKI, M. (1997b). *Frazeologia biblijna w poezji Jerzego Ortena. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Slawistyka* 2, 61–64.
- BALOWSKI, M. (1997c). *Interferencje fonetyczne we języku śląskich studentów polonistyki na Uniwersytecie im. Karola IV w Pradze*. W: B. Wyderka (red.), *Polszczyzna śląska. Historia i współczesność* (s. 9–18). Opole.
- BALOWSKI, M. (1997e). *Recepcja dzieł Henryka Sienkiewicza w Czechach*. W: Z. Piasecki (red.), *Spotkanie Sienkiewiczowskie* (s. 329–387). Opole.
- BALOWSKI, M. (1997f). *Struktur und Funktion von Eigennamen in westslavischen Aphorismen. Namenkundliche Informationen* 71/72, 99–107.
- BALOWSKI, M. (1998a). *Język polskiej i czeskiej prasy codziennej po 1989 r. Z Polskich Studiów Slawistycznych. Językoznawstwo* 9, 11–19.
- BALOWSKI, M. (1998b). *Kulturní kódy v českých komentářích*. W: A. Stich (ed.), *Pocta 650. výročí založení Univerzity Karlovy v Praze* (s. 11–20). Praha.

- BALOWSKI, M. (1999a). *Judaistické a nejudaistické prvky v básních J. Ortena*. W: M. Čechová a D. Moldanová (eds.), *Jinakost, cizost v jazyce a v literatuře* (s. 285–292). Ústí nad Labem.
- BALOWSKI, M. (1999b). *O tzw. literaturze aforystycznej, czyli aforyzm, sentencja, maksyma, złota myśl...* Wrocławskie Towarzystwo Naukowe. *Rozprawy Komisji Językowej* 25, 11–18.
- BALOWSKI, M. (1999c). *Styl dziewiętnastowiecznych aforyzmów czeskich*. W: H. Mieczkowska i T. Z. Orłoś (red.), *Odrodzenie narodowe w Czechach i na Słowacji* (s. 249–258). Kraków.
- BALOWSKI, M. (1999d). *Ďlěččjřňř ĩřňđđňč ěčňłđřňđĩřňř óóięőjř. Lettre* 1999(15–16), 66–72.
- BALOWSKI, M. (2000a). *Język »Biblii« w poezji Jerzego Ortena*. W: H. Wróbel (red.), *Studia z filologii słowiańskiej ofiarowane profesor Teresie Zofii Orłoś* (s. 35–42). Kraków.
- BALOWSKI, M. (2000b). *Słowiańskie paralele: Jiří Orten i Krzysztof Kamil Baczyński. Z zagadnień semantycznych języka poetyckiego*. Ostrava.
- BALOWSKI, M. (2000c). *Świadomość gatunkowa a wzorzec normatywny (na przykładzie gatunków prasowych)*. W: D. Ostaszewska (red.), *Gatunki mowy i ich ewolucja. 1. Mowy piękno wielorakie* (s. 316–329). Katowice.
- BALUCH, J. (1997). *Wiersz jako brulion. O poezji Bohumila Hrabala*. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Slawistyka* 2, 51–60.
- BALUCH, J. (1999). *Początek tetralogii (nad »Informatorem« V. Macury)*. W: H. Mieczkowska i T. Z. Orłoś (red.), *Odrodzenie narodowe w Czechach i na Słowacji* (s. 99–104). Kraków.
- DAMBORSKÝ, J. (1993). *Změny v sociální modalitě. Studia slavica Opolsko-Ostrawskie Studia Slawistyczne* 1, 11–16.
- DAMBORSKÝ, J. (1994). *Nazwy własne w ujęciu konfrontatywnym. Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Slawistyka* 1, 21–24.
- DAMBORSKÝ, J. (1996). *Místo slavistiky na vysokých školách. Studia Slavica Opolsko-Ostrawskie Studia Slawistyczne* 3, 23–28.
- DAMBORSKÝ, J. (1997). *„Z bliskiej odległości” – rzecz o antonimach. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Slawistyka* 2, 15–18.
- DAMBORSKÝ, J. (1998). *Úloha vypůjček a kalků v utváření novočeského a novopolského spisovného jazyka*. W: *XII Międzynarodowy Kongres Slawistów. Referaty i komunikaty*. Kraków.
- DAMBORSKÝ, J. (1999a). *Dwujęzyczność w tekście literackim*. W: J. Pośpiech (red.), *W ojczyźnie serce me zostało* (s. 283–292). Opole.
- DAMBORSKÝ, J. (1999b). *Kropaczek i jego czeszczyzna w komedii A. Fredry*. W: B. Wyderka (red.), *O kształt języka. Studia i rozprawy*. Opole.
- DAMBORSKÝ, J. (1999c). *Walka o język w polskim Oświeceniu i czeskim Odrodzeniu Narodowym*. W: H. Mieczkowska i T. Z. Orłoś (red.), *Odrodzenie narodowe w Czechach i na Słowacji* (s. 167–174). Kraków.
- FURDAL, A. (1981). *Językoznawstwo typologiczne a pełny opis języka. Biuletyn PTJ* 39, 81–88.
- FURDAL, A. (1982a). *Genologia lingwistyczna. Biuletyn PTJ* 39, 63–70.

- FURDAL, A. (1982b). *O znaczeniu badań nad współczesnymi kontaktami językowymi*. *Zeszyty Naukowe WSP w Szczecinie* 38, 157–167.
- FURDAL, A. (1983). *Z zagadnień klasyfikacji kulturowej języków słowiańskich*. *Z Polskich Studiów Slawistycznych. Językoznawstwo* 6, 101–108.
- FURDAL, A. (1985). *Przekład a definicja języka literackiego*. *Studia Linguistica* 9, 17–23.
- FURDAL, A. (1986a). *Onomastyka widziana z zewnątrz*. W: A. Furdal (red.), *Nazwy własne a nazwy pospolite w języku i w tekście* (s. 89–95). Opole.
- FURDAL, A. (1986b). *Sfery komunikacji językowej a socjalno-kulturowa klasyfikacja języków*. *Prace Filologiczne* 32, 123–128.
- FURDAL, A. (1988). *Klasyfikacja języków z socjolingwistycznego punktu widzenia*. *Socjolingwistyka* 8, 27–33.
- FURDAL, A. (1992a). *Sytuacja mniejszości językowych w Europie*. W: S. Grabias (red.), *Język polski jako obcy* (s. 7–12). Lublin.
- FURDAL, A. (1992b). *Zadania slawistyki we współczesnej Europie*. *Z Polskich Studiów Slawistycznych* 7, 41–46.
- FURDAL, A. (1994). *Języki słowiańskie po półwieczu 1939–1989*. *Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Slawistyka* 1, 25–30.
- KOŁACZKOWSKA, A. (1994). *Problem konstrukcji dramatu V. Nezvala „Loretka”*. *Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Slawistyka* 1, 31–38.
- LUBAŚ, W. (1997). *O sytuacji języka macedońskiego*. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Slawistyka* 2, 23–30.
- LUBAŚ, W. (1998). *Socjolingwistyczne podłoże przemian w położeniu języków słowiańskich w czasie transformacji państwowej i ustrojowej*. *Z Polskich Studiów Slawistycznych. Językoznawstwo* 9, 183–188.
- ZABIERZEWSKA-KUCHARSKA, M. (1993) *Przyroda, humor, realia życia, czyli peregrynacje Karla Čapka*. W: T. Poźniak i A. Wiczorek (red.), *Podróż w literaturze rosyjskiej i w innych literaturach słowiańskich* (s. 121–124). Opole.
- ZABIERZEWSKA-KUCHARSKA, M. (1994). *Autobiografizm powieści J. Fraisa „Muži z podzemního kontinentu”*. *Zeszyty Naukowe WSP w Opolu. Slawistyka* 1, 57–61.
- ZABIERZEWSKA-KUCHARSKA, M. (1996a). *Symbolika liczb w utworze Arnošta Lustiga „Modlitba pro Kateřinu Horwiczovou”*. *Studia Slavica. Opolsko-Ostrawskie Studia Slawistyczne* 3, 218–225.
- ZABIERZEWSKA-KUCHARSKA, M. (1996b). *Žena v próze Arnošta Lustiga*. W: D. Moldanová (ed.), *Žena – Jazyk – Literatura* (s. 232–234). Ústí nad Labem.